

راشي ترصدام وروسته عراق وگورو!

کله چې دصدام حسين د دار رسي په امريکا او عراق کيني چارواکو د جام په اوبو ومينخل ، ماپه يوه څيرنيزه ليکنه کيني د (پان عربيزم ، دبعث گوند او صدام حسين) تر سرليک لاندې دپان عربيزم په تله کيني دصدام حسين کړو وړو ته يوه کتنه وکړه چې په يولر انترنيټي سايټونو لکه ۲۸ - اسد اونورو کې تر لوستونکو پوري ورسیده اولکه څنگه چې ډيرو کسانو راته په ايميلونو او تليفونو کې څرگنده کړه ، ددوي دپام وړ گرځيدلي وه .

دادي اوس د MetroXpress پنامه يوي دنمارکي ژبي ورځپاڼي په خپله (۱ - ۸ - ۲۰۰۷) گڼه کيني ترصدام وروسته دعراق حالاتو ته د Susanne Sayers په قلم يوه کتنه کړي چې سرليک ئي (په عراق کيني د Murphy قانون چليزي) دي . زه غواړم دخپلي پخواني ليکني په دوام ددغه متن پښتو ژباړه دخپلو ليکنو لوستونکو ته وړاندې کړم ، هيله ده ورته په زړه پوري به وي:

« مور به دعراق زوريدلي اولس ته ډوډي ، درمل ، کالي او ازادي په سوغات کې ورورو » - دا هغه زيږي دي چې دامريکا اولسمشر جورج ډبليو بوش څلورکاله وړاندې پر عراق باندې دحلمي دپيل پر مهال دنړيوالو ترغورونو و رساوه .

نن راشي دهغه راهيسي څلورکاله وروسته وگورو چې دنباغلي جمهور ريئس وعدو په عراق او پخپله امريکاکيني خلک په کومو سوغاتونو ونازول:

- ۱ - دري زره امريکايانو تراوسه پوري په عراق کې خپل ژوند دلاسه ورکړي او شل زره نورئي ژوبل دي .
- ۲ - يو نامعلوم تعداد دعراق ملکي وگړي دويو په رودونو کيني غرق شوي چې څيرونکي ئي شمير داويا زرو ۷۰۰۰۰ څخه تر اتولکو ۸۰۰۰۰۰ پوري اټکلوي.
- ۳ - نژدي څلور ميلیونه عراقيان دخپلواستوگن ځايونو څخه بيخايه چې نيمه برخه ئي دعراق څخه بهر وگډوالی ته اړ ايستل شوي دي.
- ۴ - ډير دچارو ماهران پدي باور دي چې پر عراق باندې دامريکا دحلمي په پايله کې ايران او وسله وال اسلامي بنسټپالان ترپخوا ډير غښتلي شول.
- ۵ - دعراق جنگ امريکاته تراوسه پوري دنژدي دوه زره مليارده ډالرو په بيه تمام شويدي .

که څه هم په عراق کې دانتخاباتو دلاري دولتي ارگانونه منځته راغلي چې کيدلاي شي يو ډول ازادي وگنل شي . مگر پدغه ازادي کيني هيڅ يوعراقي وگړي بي ډاره ندي او هرڅوک هر گړي دمرميو ، راکټو ، بمونو او دنورو تاوتریخوالو لارو نه دمرگ انتظار باسي . هغه ډير خوشبين کسان هم اوس دامني چې ترصدام وروسته داوسني خونري حالت څخه تر يوه ربښتي ازاد عراق پوري لا اوږد واټن په مخ کې دي .

ډېروفيسور فيرگوسن Charles Ferguson لخوا د (No end in sight) (بي پايه منظره) پنامه وړاندې شوي مستند فلم کې دعراق دجنگي چارو او اداري بيارغوني ترڅنگ دابنودل شويده چې دعراق په اوسني گډوډيو کيني د Murphy (*) دنظرياتو او قانون نښي نښاني په څرگنده ترسترگو کيږي ، مثلا هغه دا يوه منلي خبره گنل چې : « هغه څه چې خرابيدونکي دي ، پريږده چې خراب شي » .

په نوموړي مستند فلم کې ددري لارو ماهرانوسره خبري شوي چې دهغوي له ډلي نه په عراق کېن دامريکايو پخوانی سفیر پدي اړه وائي : « مور له پيل نه پدي پوهيدو چې دعراق په مسئله کې يوازي دوي دري لاري دخير او ۵۰۰ لاري دشر موجودي دي ، خو هغه څه چې مور نه ورباندې پوهيدو ، هغه دا وه چې بايد دشر پر ټولو ۵۰۰ لارو تير شو » .

دسولي پرابلم :-

پروفيسور فيرگوسن پخپله دعراق سره دجنگ مخالف نه وو او وايي چې امريکائي وسلوال قوتونه عراق ته په صحيح توگه داخل ، خو دسولي راوستل هلته يو پرابلم وگرځيد . نو ايا دا لډي امله وو چې چارواکو سمه اطلاع ندرلوده چې په عراق کېن به ددوي په ورتگ سره څه پيښ شي ؟ نوموړی پروفيسور په پايله کې دغه سوال ته منفي يعنې د « نه » ځواب ورکوي او زياتوي چې استخباراتي مسئولينو پدي هکله وحکومت ته ډيري گټوري مشوري ورکړي وي ، مگر يوشمير کسانو چې

دتصميم نيولو واک ئې درلود او په سر کې ئې ددفاع پخوانی وزير دونالدرامسفلد وو ،ټولې گټورې مشورې ئې له پامه وغورځولې او پخپله ئې هم مشخص معلومات داوواضع دواقيتونو په هکله نه درلودل. پروفیسور فیروگوسن په ټاکلې توگه دريو پریکړو ته گوته نیسي کومي چې داداري بیارغونې اوسني امریکایي مشر Paul Bremer د ۲۰۰۳ کال په پسرلي کېني ونيولې :

- ۱ - ده تصميم ونيو چې هغه پریکړه وځنډوي ، دکومي له مخي چې بايد دچارو واکي پخپله عراقيانو ته سپارل شوي واي او پدي توگه ئې يو ازادي راوستونکی اردو په يوه اشغالگر اردو باندي واراوه . له همدې امله وو چې دخارجي قوتونو په مقابل مقاومتونه راوپاريدل او پایله ئې نننۍ حالت شو .
- ۲ - ده پریکړه وکړه چې دصدام حسين دبعث گوند ټول غړي بايدله دولتي او اداري پوستونو څخه گوښه شي . پدي توگه دعراق ملکي چاري سره وشليدي، ځيني کسان بيخي لادرکه شول او هيڅ داسي څوک پاته نشو چې خپلو دندو ته دوام ورکړي .
- ۳ - دعراق غښتلی پوځ ټوله منحل او وشرل شو . پدي ډول د څلورنيم لکو کسانو څخه تر شپږ نيم لکو پوري داردو هغه غړي چې دوسلو داستعمال سره ئې پوره بلدتيا درلوده ، بيکاره پاته شول . ددي سره سم دي ټولو دجنگي مهارت لرونکو کسانو دخارجي قوتونو په مقابل کېني وښمني ته ملا وتړل .

ښاغلی فیروگوسن ددغي دريمي پریکړې په اړه زیاتوي چې حتي دعراق دپخواني اردو ۱۳۷۰۰۰ کسانو تياري وښوده چې دامریکایي قوماندانانوامر به ومني او اطاعت به ئې وکړي . ددي پرځای چې ددغسي کسانو څخه دښارونو دامنیت په ټینګولو کېني چې اوسني مسئولین ئې وړتیا نلري، کاراخيست شوي واي ، دپراخ چور چپاول او وړانکاريو په تماشاکښناسنل چې له هرې خوا لاس پري پوري شوي وو . په نوموړي مستند فلم کې ښودل کيږي چې دوسلو ستر ستر ديپوگان چور کيدل او هيچائي مخنيوي ته زړه نه ښه کاوه يا ئې ددي کارورتيا اوتوان نه درلود . پروفیسور چارلز فیروگوسن په پای کېني یادونه کوي چې دا لاتر وخت دمخه خبره ده چې وويل شي په عراق کېني به ماته د ويتنام ترجنگ لوبه وي ، خو پدي شرط چې دخارجي سياست ټاکنوکي مسئولین بايد ددا ډول تيروتنو دبیا تکرارولو مخه ونيسي .

دژباړي پای.

(*) - دژباړونکي لخوا: Murphy Robert Daniel يو مشهور امریکایي ديپلومات ووچي ددوهم نړيوال جنگ پروخت د ۱۹۴۱ څخه تر ۱۹۴۳ پوري دفرانسي تر واک لاندي دشمالی افریقا په هیوادونو کېني د اولسمشر روزويلت خاص نماینده ، د ۱۹۴۴ څخه تر ۱۹۴۵ دجنرال ایزنهاور سياسي سلا کار پاته شوي او په ۱۹۶۸ کال کېني ئې اولسمشر نيکسن ته دخارجي سياست په چارو کې سلا مشوري ورکولې . دده یادابنتونه اوخاطري په ۱۹۶۴ کال د Diplomat among warriors (ديپلومات دجنگياليو په منځ کېني) پنامه ديو کتاب په ترڅ کې چاپ شوي چې دهغه وخت ديپينو په اړوند دلومړي لاس څخه يومهم مأخذ گڼل کيږي .